

**Anlaşmalı Boşanma: Şartları, Protokolün Önemi ve
Uygulamada Yapılan Hatalar ***

***Avukat Ceren GÜLTEKİN AKGÜN**

Bazı evlilikler, tüm iyi niyetli çabalara rağmen sürdürülemez hale gelebilir. Bu noktaya gelindiğinde boşanma kararı, taraflar için çoğu zaman zaten ağır bir duygusal yük taşır. Sürecin uzun, belirsiz ve çatışmalı ilerlemesi ise bu yükü hem manevi hem de maddi açıdan daha da artırır. Bu nedenle birçok kişi için önemli olan, boşanmanın kendisinden çok, bu sürecin nasıl yönetileceği ve ne hızda sonuçlandırılacağıdır.

Anlaşmalı boşanma, tarafların ortak iradeleriyle, çekişmeli bir yargılamaya girmeden evliliği sona erdirebilmelerine imkân tanıyan bir boşanma yoludur. Doğru şekilde yürütüldüğünde tarafların yıpranmasını azaltır, süreci kısaltır ve ekonomik kayıpları asgari seviyede tutar. Özellikle çocukların bulunduğu ailelerde, taraflar arasındaki çatışmanın büyümeden sona erdirilmesi hem ebeveynler hem de çocuklar bakımından daha sağlıklı sonuçlar doğurur.

Bununla birlikte anlaşmalı boşanma, yalnızca hızlı olması nedeniyle tercih edilecek basit bir hukuki yol değildir. Boşanmanın tüm sonuçlarının baştan ele alınması, her konunun ayrı ayrı değerlendirilmesi ve özellikle çocuklara ilişkin düzenlemelerin çocuğun üstün yararı gözetilerek ve kamu düzeni çerçevesinde yapılması gerekir. Aksi hâlde kısa sürede tamamlanan bir boşanma, ilerleyen dönemlerde yeni uyuşmazlıkların ve davaların önünü açabilir.

1

Anlaşmalı Boşanmanın Şartları Nelerdir?

Anlaşmalı boşanmanın mümkün olabilmesi için öncelikle evliliğin en az bir yıl sürmüş olması gerekir. Bu şart, tarafların her konuda uzlaşmış olmaları hâlinde dahi vazgeçilmez niteliktedir. Bunun yanında tarafların, boşanma ve boşanmanın tüm sonuçları konusunda gerçek ve açık bir irade birliği içinde olmaları gerekir. Bu iradenin, duruşmada taraflarca bizzat açıklanması zorunludur.

Ancak anlaşmalı boşanmada belirleyici olan yalnızca tarafların iradesi değildir. Hakim taraflar arasında yapılan düzenlemeleri her yönüyle denetler ve uygun bulmadığı takdirde anlaşmalı boşanma talebini reddedebilir. Bu yönüyle anlaşmalı boşanma, boşanmanın kendisi dahil olmak üzere, tarafların sınırsız tasarrufuna açık bir alan olarak değerlendirilmemelidir.

Anlaşmalı Boşanma Protokolünün Önemi

Anlaşmalı boşanma sürecinin merkezinde yer alan protokol, boşanmanın her iki taraf ve varsa çocuk(lar) bakımından hukuki sonuçlarını belirleyen temel belgedir. Taraflar arasındaki mali ve kişisel ilişkiler, bu metinle hüküm altına alınır. Protokolün yalnızca boşanma iradesini yansıtan yüzeysel bir metin olarak görülmesi, uygulamada en sık karşılaşılan sorunların başında gelmektedir. Oysa boşanma protokolü, yalnızca boşanma anına ilişkin bir belge değil; boşanma sonrasında tarafların ve çocuklarının hayatını düzenleyen, yeni kurulan ilişkinin çerçevesini çizen temel bir metindir. Bu

yönüyle protokol, yeni hayat düzeni şekillenene kadar taraflara rehberlik eden bir çerçeve sunar. Bu nedenle protokolde yer alan ve hakim tarafından onaylanan düzenlemeler, kamu düzenine ilişkin olanlar dışında tarafların karşılıklı iradesi bulunmadıkça ve makul bir süre geçmeden keyfi biçimde değiştirilemez.

Uygulamada, standart metinler üzerinden hazırlanan protokoller nedeniyle tarafların sonradan ciddi hak kayıpları yaşadığına sıkça rastlanmaktadır. Oysa her evliliğin dinamikleri, ekonomik dengesi ve tarafların beklentileri farklıdır. Bu nedenle protokol, somut olayın özellikleri dikkate alınarak ve her başlık ayrı ayrı değerlendirilerek hazırlanmalıdır.

Hâkimin Müdahalesine Tabi Konular ve Kamu Düzeni

Anlaşmalı boşanma sürecinde taraflar her konuda uzlaşmış olsalar dahi, bazı alanlar taraf iradesinin sınırlandığı, kamu düzenini ilgilendiren konular arasında yer alır. Bu başlıklarda hâkimin müdahale yetkisi bulunmaktadır.

- **Velayet**

Velayet konusunda tarafların anlaşması önemlidir; ancak belirleyici olan her zaman çocuğun üstün yararındır. Hâkim, çocuğun yaşı, ihtiyaçları ve yaşam düzenini dikkate alarak tarafların anlaşmasına müdahale edebilir.

- **İştirak Nafakası**

Müşterek çocuk için veli olmayan ebeveyn tarafından ödenecek olan iştirak nafakası da kamu düzeninden bir konu olup hâkimin müdahalesini gerektirmektedir. Bu anlamda tarafların iştirak nafakasının ödenmemesi yönünde anlaşmaları veya bunu talepten feragat her durumda kabul görmeyebilir. Çocuğun eğitim, sağlık ve bakım ihtiyaçları gözetilerek, hâkimin nafaka konusunda tarafların anlaşmasından farklı bir düzenleme yapması mümkündür.

- **Çocukla Kişisel İlişki**

Çocukla şahsi görüşme düzenlemeleri de yalnızca ebeveynlerin taleplerine göre değil, çocuğun gelişimi ve günlük yaşamı dikkate alınarak yapılır. Çocuğun hem anneye hem babaya duyduğu manevi ihtiyaç değerlendirilerek mevcut düzeninin mümkün olduğunca devam ettirilmesini ve çocuğun en az şekilde etkilenmesini sağlamaya yönelik müdahaleler yapılabilir.

Velayet, iştirak nafakası ve çocukla kişisel ilişki konularında, hâkimin temel ölçütü çocuğun üstün yararındır. Kamu düzeninden sayılan bu hususlarda taraflar ne şekilde anlaşmış olursa olsunlar, hâkim çocuğun yararına müdahalede bulunabilir.

Anlaşmalı Boşanmada En Sık Yapılan Hatalar

Anlaşmalı boşanma sürecinde en sık karşılaşılan sorun, sürecin hızlı ilerleyecek olması nedeniyle hukuki boyutunun hafife alınmasıdır. Taraflar çoğu zaman boşanmanın ileride doğurabileceği sonuçları yeterince öngörmeden düzenleme yapmaktadır.

Özellikle protokolün aceleyle, belirli bir formattan yola çıkarak, hukuki bilgisi ve tecrübesi olmayan kişiler tarafından hazırlanması, hukuki destek alınmaması ve gelecekte yaşanabilecek değişikliklerin dikkate alınmaması, anlaşmalı boşanmanın sağladığı avantajları ortadan kaldırmaktadır. Bu tür hatalar, boşanma sonrasında tarafları yeni uyumsuzluklarla veya sıkıntılarla karşı karşıya bırakabilmektedir.

Anlaşmalı Boşanmadan Sonra Hükümlerin Değiştirilmesi Mümkün mü?

Anlaşmalı boşanma tamamlandıktan sonra, tarafların en sık sorduğu sorulardan biri, verilen kararlardan dönmenin mümkün olup olmadığıdır. Özellikle boşanma süreci hızlı ilerlediğinde veya taraflar yeni hayat düzenine henüz alışamamışken, protokolde yer alan bazı düzenlemelerin beklentileri karşılamadığı fark edilebilmektedir.

Ancak anlaşmalı boşanma, yalnızca boşanma anına ilişkin bir irade beyanı değildir; aynı zamanda boşanmanın sonuçlarını da bağlayıcı şekilde düzenleyen bir hukuki süreçtir. Bu nedenle anlaşmalı boşanma sonrasında yapılabilecek değişiklikler, her konu bakımından aynı şekilde değerlendirilmez ve ciddi hukuki sınırlamalara tabidir. Hangi düzenlemelerin hangi şartlarda değiştirilebileceği, çoğu zaman teknik hukuki değerlendirme gerektirir.

Anlaşmalı boşanma protokolünün özellikle kamu düzenine ilişkin hükümleri, hakim de müdahalesi veya onayıyla kesinleşmiş olan hükümlerdir ki, her iki taraf değiştirilmesi konusunda mutabık olsa dahi değiştirilemeyebilir. Bu durum, anlaşmalı boşanma sürecinin en baştan doğru kurgulanmasının neden hayati önem taşıdığını açıkça göstermektedir.

3

Netice olarak anlaşmalı boşanma, doğru şekilde yürütüldüğünde taraflar açısından en az yıpratıcı boşanma yoludur. Ancak bu sürecin sağladığı hız ve kolaylık, hukuki ciddiyetin göz ardı edilmesine neden olmamalıdır.

Boşanmanın tüm sonuçlarının baştan ele alınması, özellikle çocuklara ilişkin düzenlemelerin kamu düzeni çerçevesinde değerlendirilmesi ve sürecin profesyonel hukuki destekle yürütülmesi, ileride telafisi güç hak kayıplarının önüne geçilmesi bakımından büyük önem taşır.

Av. Ceren GÜLTEKİN AKGÜN